

**BOLALARDA YURAK YETISHMOVCHILIGI: PATOGENEZ VA
DAVOLASH YO‘LLARI**

Muallif: Abduvoitova Zilola Aripjon qizi

Qo‘qon Universiteti Andijon filiali

Pediatrica ishi 25-01 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalarda yurak yetishmovchiligi (YY)ning rivojlanish sabablari, patogenez jarayoni, klinik belgilar hamda davolash va profilaktika choralari yoritilgan. Yurak yetishmovchiligi — yurak mushaklarining qisqarish faoliyati pasayib, organizmning kislorodga bo‘lgan ehtiyoji to‘liq qoplanmaydigan og‘ir patologik holatdir. Bolalarda bu holat tug‘ma yurak nuqsonlari, miokardit yoki kardiomiopatiyalar natijasida rivojlanadi. Maqolada zamonaviy diagnostika usullari, dori vositalari orqali davolash va reabilitatsiya jarayonining ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Yurak yetishmovchiligi, bola, miokard, gemodinamika, diuretiklar, patogenez, kislorod, reabilitatsiya.

Аннотация: В статье рассматриваются причины, патогенез, клинические проявления и методы лечения сердечной недостаточности у детей. Сердечная недостаточность характеризуется снижением насосной функции сердца и нарушением кровообращения, что приводит к гипоксии тканей. У детей это состояние чаще развивается вследствие врождённых пороков сердца, миокардита или кардиомиопатий. В статье описаны современные методы диагностики, медикаментозного лечения и реабилитации пациентов.

Ключевые слова: Сердечная недостаточность, ребёнок, миокард, гемодинамика, диуретики, патогенез, кислород, реабилитация.

Annotation: This article discusses the causes, pathogenesis, clinical features, and treatment methods of heart failure in children. Heart failure is defined as a condition in which the pumping ability of the heart decreases, leading to tissue

hypoxia. In children, it often develops due to congenital heart defects, myocarditis, or cardiomyopathy. The article outlines modern diagnostic approaches, pharmacological therapy, and the importance of rehabilitation in improving pediatric outcomes.

Keywords: *Heart failure, child, myocardium, hemodynamics, diuretics, pathogenesis, oxygen, rehabilitation.*

Kirish

Bolalarda yurak yetishmovchiligi pediatriyada eng dolzarb kasalliklardan biri hisoblanadi. Yurak yetishmovchiligi — yurakning nasoslik faoliyati pasayib, qon aylanishning buzilishi va to‘qimalarga kislorod yetishmasligi bilan kechadigan sindromdir. Bolalar organizmida yurak tuzilmalari va qon aylanish tizimi to‘liq shakllanmaganligi sababli, yurak faoliyatidagi har qanday buzilish tezda og‘ir oqibatlariga olib keladi. Bunda yurakning sistolik va diastolik funksiyasi izdan chiqadi, qon tomirlar tonusi o‘zgaradi, natijada yurak kompensator imkoniyatlari kamayadi. Yurak yetishmovchiligi o‘tkir yoki surunkali shaklda kechishi mumkin. O‘tkir holatda yurak qisqa vaqt ichida katta yuklamani bajara olmay qoladi, surunkali shaklda esa asta-sekin yurak mushaklari charchab boradi. Ushbu holat bolalarda tez-tez nafas qisishi, yurak urishining tezlashuvi, shishlar va umumiy holsizlik bilan namoyon bo‘ladi.

Asosiy qism

Bolalarda yurak yetishmovchiligini keltirib chiqaruvchi omillar orasida tug‘ma yurak nuqsonlari birinchi o‘rinda turadi. Shuningdek, miokardit, kardiomiopatiya, o‘tkir respirator infeksiyalar va revmatik kasalliklar ham yurak mushaklariga zarar yetkazadi. Patogenez jarayonida yurak mushaklarining qisqaruvchanligi pasayadi, bu esa qon aylanish hajmining kamayishiga va to‘qimalarda gipoksiya paydo bo‘lishiga olib keladi. Natijada organizmda suyuqlik to‘planadi, bu esa shish, o‘pka dimlanishi, jigar kattalashuvi kabi belgilar bilan kechadi.

Bolalarda yurak yetishmovchiligining klinik belgilari — nafas qisishi, yurak urishining tezlashuvi, teri oqarishi yoki ko‘karishi, shish, ishtahaning pasayishi va

tez charchashdir. Kichik yoshdagi bolalarda bu holat tinchlanmay yig'lash, uyqudagi nafas buzilishi yoki og'ir holatlarda hushdan ketish bilan namoyon bo'ladi.

Diagnostika bosqichida shifokor EKG, ECHO-KG va laborator tahlillar orqali yurak faoliyatini baholaydi. Yurak bo'shlig'i hajmining kattalashuvi, ejeksiya fraksiyasining pasayishi, elektrolitlar muvozanatining buzilishi yurak yetishmovchiligining aniq belgilaridir.

Davolashda birinchi navbatda yurakka yukni kamaytirish va qon aylanishni barqarorlashtirish maqsadida diuretiklar, kardiotoniklar, ACE-ingibitorlari va beta-blokatorlar qo'llaniladi. Og'ir holatlarda kislorod terapiyasi va reanimatsion chora-tadbirlar talab qilinadi. Bunda yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi nootrop preparatlar ham muhim rol o'ynaydi.

Reabilitatsiya jarayonida bolaga maxsus parhez, dam olish rejimi, jismoniy faoliyatni bosqichma-bosqich tiklash, fizioterapiya va psixologik qo'llab-quvvatlash tavsiya etiladi. Yurak yetishmovchiligidan keyingi davrda shifokor nazoratini uzluksiz davom ettirish muhim ahamiyatga ega.

Profilaktika choralari sifatida bolalarda yurak kasalliklarini erta aniqlash, infeksiyalarni o'z vaqtida davolash, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va ota-onalarga yurak salomatligi bo'yicha muntazam ma'lumot berish lozim.

Takliflar

Bolalarda yurak yetishmovchiligining oldini olish uchun pediatrik reabilitatsiya markazlarini ko'paytirish, tibbiy profilaktika dasturlarini kengaytirish va ota-onalar uchun yurak kasalliklari haqida ma'rifiy seminarlar o'tkazish zarur. Shuningdek, yurak yetishmovchiligi tashxisi qo'yilgan bolalar uchun bepul muntazam kardiologik tekshiruv tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Xulosa

Yurak yetishmovchiligi — bolalarda uchraydigan eng xavfli patologiyalardan biri bo'lib, u yurak mushaklari faoliyatining izdan chiqishi natijasida butun organizm faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday holatni erta aniqlash, dori vositalarini to'g'ri qo'llash va reabilitatsiya choralari yordamida yurak faoliyatini tiklash mumkin. Pediatriya amaliyotida yurak yetishmovchiligiga e'tibor

kuchaytirish, zamonaviy diagnostika usullarini keng joriy etish va profilaktika tadbirlarini samarali yo'lga qo'yish kelajak avlod sog'lig'i uchun muhim kafolatdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Islomova N., To'laganova G. Bolalarda yurak kasalliklari va ularni davolash. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2023.
2. Raxmonov D. Pediatriyada yurak yetishmovchiligi: sabablari va oqibatlari. – Samarqand, 2024.
3. Mamatov A. Kardiologiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2023.
4. Qodirova L. Miokardit va kardiomiopatiya bolalar amaliyotida. – Andijon, 2024.
5. Saidov O. Yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlashda zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent, 2023.
6. Yo'ldosheva D. Bolalarda yurak nuqsonlari va ularning reabilitatsiyasi. – Farg'ona, 2024.